

Riigikohtu arvamus¹ justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 47 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike ja kohtunikuabide arv ning jagunemine kohtumajade vahel” muutmise kohta

Seletuskirjast nähtuvalt toimub kohtunike ametikohtade arvu suurendamine kohtujuristide teenistuskohdade arvu vähendamise arvel. Tallinna halduskohtusse plaanitakse edaspidi püsivalt 18 kohtunikukohta ja 14 kohtujuristi kohta. Seni on esimese astme kohtutes valdavaks töökorralduslikuks lahenduseks menetlusgrupp, milles on üks kohtunik ja üks kohtujurist (ja sageli ka oma istungisekretär). Lähtudes sellest, et kohtujuristilt eeldatakse põhimõtteliselt kohtunikuga võrdset kvalifikatsiooni ning sellest, et kohtujuristi palk on vähemalt pool esimese astme kohtuniku palgast, saab järeldada, et sellises menetlusgrupis eeldatakse, et kohtuniku eeldatav tööpanus koos vastutusega ning menetluse juhtimisega on kuni kaks korda suurem kui kohtujuristil. Tallinna halduskohtu tööjaotusplaanist nähtub, et ilma kohtujuristita töötava kohtunikule kohtasjade jaotamise koormus on kuni 25% väiksem. Isegi, kui eeldada, et vähendus ongi maksimaalne e 25%, tähendab see ikkagi seda, et ilma *kohtujuristita töötava kohtuniku mudel* on oluliselt efektiivsem kui senine *1+1 mudel*. Ja kavandatav muudatus osutab ühtlasi sellele, et kohtujuristide ressursi saab ning tuleks kasutada efektiivsemalt. See tõstaks ka kohtujuristide motivatsiooni ja võimaldaks ka sama eelarve tingimustes suurendada kohtujuristide tasu.

Riigikohus ei nõustu seletuskirjas toodud seisukohaga, et kohtuniku töökoormuse mõõtmise kõige objektiivsem viis on 'kohtusse saabuvate asjade arv ühe kohtuniku kohta'. Kohtute haldamise nõukoja 117. istungil 16.-17. septembril 2021 kiideti heaks kohtute töökoormusmetoodika muudatused, otsustati lõpetada testperiood ja kasutada metoodikat alates 2022. a kõikides maa- ja halduskohtutes. Metoodika võetigi kasutusele just sel põhjusel, et kohtuasjade arvu alusel (kohtuasjade hulk / kohtuniku või teenistuskoha kohta) töökoormuse hindamine ei olnud piisavalt objektiivne.

Kui püüda hinnata Tallinna Halduskohtu summaarset töökoormust töökoormusmetoodika põhisel, siis Riigikohtule viimati (07. veebruari 2024. aasta e-kiri) Justiitsministeeriumist saadetud andmetest nähtub, et Tallinna Halduskohtu koormus on vahemikul 2020-2022 võrrelduna 2023. aastaga kõikunud -11% kuni +2% ja ministeeriumi enda andmetest nähtuv kohtuniku keskmine koormus -8% kuni +1%. Kuigi koormus on aastate lõikes kõikuv, on näitab viimase nelja aasta trend kasvu.

Nähtuvalt ka seletuskirjas toodud andmetest ei sõltu asjade lahendamise jõudlus saabunud kohtuasjade arvust kõige drastilisemate äärmustena siinkohal välja tooduna – 2019. aastal saabus 1372 asja ja jõudlus 91%, samas 2022. aastal oli asjade arv 1684 ja jõudlus 99%.

Asjaolu, et kahe halduskohtu piirkonnas võib toimuda mõningane töö ümberpaigutumine (kui tõepoolest Tartu vangla sulgemisel kinnipeetavate ümberpaigutamisel eelistatakse Viru vanglale Tallinna vanglat), ei ole Riigikohtu hinnangul piisav argument. Või suureneb töökoormus ühes kohtus muul põhjusel. Sellisel juhul tuleks esimese valikuna kaaluda KS §45¹ sätestatut, pikemas perspektiivis kindlasti silmas pidada ka võimalust üleriigilise jagamise tõhustamiseks ja/või halduskohtute võimalikku liitmist. Kindlasti tuleks aga välistada

---

¹ Riigikohtu arvamus ei väljenda Riigikohtu siduvat seisukohta. Riigikohus kujundab siduvaid seisukohti ainult kohtuasjade menetlemisel Riigikohtus.

olukorrad, kus ühte kohtuasutust tuleks täiendavalt mehitada, kui teises kohtuasutuses on või võiks lähiajal tekkida tööjõu ressursi ülejääk.

Riigikohtu hinnangul tuleks mitte ainult konkreetsel juhul, vaid ka muul sarnasel juhul alati hinnata ka kohtute ressursse tervikuna. Samuti oleks asjakohane koormust hinnata töökoormusmetoodika mõistes kohtuniku *arvestuslikust normkoormusest (1600 töötundi õigusemõistmiseks / aastas)* lähtuvalt. Arvesse võttes, et uue kohtuniku tööle asumisel temale jaotatavate asjade arv on väiksem vaid esimesed 6 kuud (mida kompenseerib piisavalt 2025. aasta lõpuni ettenähtud 19 kohtuniku kohta), tuleks kohtuniku eeldatava töökoormuse pikemaajalisel planeerimisel lähtuda üksnes sellest, et edaspidi on jaotatakse neljale kohtunikule asju 0,75% mahus. Samuti tuleks arvesse võtta praegu kahe kohtuesimehe madalamat töökoormust kohtunikutöö osas. Kui selline olukord oleks esinenud 2023. aastal, oleks kohtuniku keskmine koormus ka kahes kohtus kokku ületanud 5,5% *arvestuslikku normkoormust*.

Võttes arvesse ka seda, et mõlema halduskohtu töökoormus on 2024. aasta kahel esimesel kuul võrredes eelmise aasta sama perioodiga 20-24% suurem, on Tallinna Halduskohtus kahe kohtujuristi teenistuskoha asemel kohtuniku teenistuskoha loomine Riigikohtu hinnangul põhjendatud.